

VIÊN NGỘ THIÊN SỬ NGŨ LỤC**QUYỂN 17****NIÊM CỔ 2**

Nêu: Đức Sơn Tiểu Tham dạy chúng rằng: Lão Tăng đêm nay không trả lời câu hỏi, ai hỏi sẽ đánh ba mươi gậy. Lúc đó có Tăng ra lễ bái. Sơn liền đánh. Tăng nói: Con chưa hỏi, sao đánh con? Sơn hỏi: Ông người gì?

Đáp: Người Tân La (Triều Tiên). Sơn nói: Chưa khoe mạn thuyền đáng ăn ba mươi gậy.

Sư nói: Đức Sơn giống Kim Luân Thánh Vương, trong hoàn vũ riêng chiếm bốn phương tám hướng đều thuận theo. Rãnh rang ra một sắc lệnh, dù gió thổi cỏ rạp. Nếu không phải Tăng ấy sao thấy được giết chết cứu sống, nắm bắt, buông thả oai đức tự tại. Pháp Nhãn nói: Đại tiểu Đức Sơn nói làm hai cộc. Viên Minh nói: Đại tiểu Đức Sơn đầu rồng đuôi rắn. Tuyết Đậu nói: Đức Sơn nắm oai quyền ngoài thành, có cái đáng dứt không chịu dứt chẳng kiếm gây loạn, tuy thẳng cắt đứt đơn đề đều có thể nâng lên. Đức Sơn chỉ giúp được câu cuối cùng chưa giúp được câu đầu tiên. Lại thế nào là câu đầu tiên của Đức Sơn. Đại bàng muốn mở cánh rợp trời, ai đoái hoài bay qua mây lục hợp.

- Nêu: Thái Nguyên Phù Thượng tọa hỏi Cổ Sơn rằng: Cha mẹ chưa sinh trở về trước lỗ mũi ở đâu? Sơn hỏi: Nay sinh rồi thì lỗ mũi ở đâu? Phù chẳng chịu bèn nói: Ông hỏi đi tôi sẽ nói. Cổ Sơn hỏi: Trước khi cha mẹ sinh thì lỗ mũi ở đâu? Phù chỉ lay động cây quạt mà thôi. Sư nói: Nhân duyên kỳ đặc, phải dùng kỳ đặc mà kích phát. Việc lớn thù thắng, phải dùng thù thắng mà nêu bày. Tuy là ẩn hiển không khác nhau, làm sao khéo dụng có khác. Có người hỏi Sùng Ninh: Khi cha mẹ chưa sinh thì lỗ mũi ở đâu? Chỉ đúng miệng liền đánh.

Nêu: Lâm Tế vào nhà Tăng. Thủ tọa hai nhà đều hét. Tăng hỏi Lâm Tế: Lại có chủ khách không? Tế đáp: Chủ khách rõ ràng.

Sư nói: Chánh lệnh đã ban hành, chư hầu đều tránh đường.

Nêu: Qui Sơn phổ thỉnh, kế đánh bảg chỉ định. Có một ông Tăng vỗ tay cười ha ha bảo: Về đi. Qui Sơn nói: Kỳ lạ thay đây là cửa vào lý của Quán Âm. Đến chiều hỏi Tăng ấy rằng: Vừa đến ông thấy đạo lý gì? Tăng nói: Buổi sáng đến chưa ăn cơm, nghe bảg đánh thì vui mừng. Qui Sơn nói: Lường gạt giết người. Cảnh Thanh nói: Đường thời Qui Sơn có một ông Tăng này. Cổ sơn nói: Đường thời Qui Sơn không có ông Tăng này.

Sư nói: Ông Tăng ấy tiếng nói to chấn động dù một ngàn năm trăm người Thiện tri thức cũng nháy mắt, kịp khi khám chứng tương lai, liền đánh xoay lưng nhào lộn. Nếu chẳng phải là Qui Sơn thì làm sao thấy công cao hạn mã. Người đời sau nói có một Tăng này, chẳng được một nửa, nói không có một Tăng này, chỉ được một nửa. Ngày nay tiếng bảg, tiếng chuông tiếng cá tiếng trống đều rền vang, hoặc có cái vỗ tay cười ha ha hưởng thẳng nó nói: Quán Âm Bồ-tát đến.

Nêu: Đạo Ngô cùng Tiệm Nguyên đi điếu cho một nhà. Nguyên vỗ quan tài hỏi Ngô rằng: Sống hay chết? Đạo Ngô nói: Sống cũng chẳng nói, chết cũng chẳng nói. Nguyên hỏi: Vì sao chẳng nói. Ngô nói: Chẳng nói chẳng nói. Tiệm Nguyên không hiểu. Về sau ở một nơi nghe tụng kinh Quán Âm đến câu: Ứng dĩ Tỳ-kheo thân đặc độ giả, tức hiện Tỳ-kheo thân nhi vị thuyết pháp. (Muốn được thân Tỳ-kheo đến độ, liền được Tỳ-kheo hiện thân nói pháp), thì bỗng nhiên đại ngộ.

Sư nói: Đạo Ngô xoay mình vì vật chỉ ra căn nguyên (nguồn cội) sinh tử mà thân hành đến núi báu một câu hỏi ngay đó liền sai, nếu chẳng phải là chánh tánh kim cương xưa trồng căn sâu, sao được chường vào ruộng bằng cỏ cạn bỗng hồi quang, mà thấy được chỗ Đạo Ngô gắng sức vì nhau, chỉ cái gì là chỗ Đạo Ngô gắng sức vì nhau, thử nói xem.

- Nêu: Tăng hỏi Cảnh Thanh rằng: Đầu năm mới có Phật pháp không? Thanh nói: Có, Tăng hỏi: Như thế nào là Phật pháp đầu năm mới? Thanh nói: Đầu năm khai nước. Tăng nói: Tạ ân sư đáp lời hỏi. Thanh nói: Cảnh Thanh ngày nay mất lợi. Tăng lại hỏi Minh giáo: Đầu năm mới lại có Phật pháp không? Giáo nói: Không. Tăng hỏi: Năm nào cũng tốt vì sao không? Giáo nói: Ông Trương uống rượu, ông Lý say. Tăng nói: Lão Đại đầu rồng đuôi rắn. Giáo nói: Minh giáo ngày nay mất lợi.

Sư nói: Cảnh Thanh nói: Có cũng mất lợi. Minh giáo nói: Không cũng mất lợi. Lại hỏi: Lầm lẫn ở chỗ nào. Nếu nói được thì chẳng ngại biết tới lui riêng dứt lỗi. Mới biết sau một câu có ý phân thân, có đường

thoát thân. Ngày nay Sùng Ninh bỗng có người hỏi: Đầu năm mới lại có Phật pháp không? Đáp rằng: Chẳng ở hai đầu hoặc có người khác hỏi: Vì sao như thế? Sùng Ninh ngày nay mất lợi. Lại hỏi cùng người xưa đồng hay khác?

- Nêu: Linh Vân thấy hoa đào mà ngộ đạo nói tụng rằng:

*Ba mươi năm nay tìm kiếm khách,
Mấy lần lá rụng lại trở cành,
Từ khi thấy rồi hoa đào mở,
Thẳng đến như nay lại chẳng nghi.*

Huyền Sa nói: Lãnh ngộ rất lãnh ngộ thiên pháp, dám chắc Lão huynh chưa thấu suốt.

Sư nói: Cung nỏ ngàn cân không dùng bắn chuột lác. Linh Vân đã dẹp động cửa trời. Huyền Sa liền lật đổ xe đất. Lại hỏi: Cái gì là chỗ chưa thấu. Kẻ có trí tuệ thấu suốt thỉnh thử nói xem.

- Nêu: Tuân Bố Nạp tẩm Phật trước Dược Sơn. Sơn nói: Ông tẩm được cái ấy còn tẩm được cái kia chăng? Tuân nói: Đem cái ấy đến đây.

Sư nói: Dược Sơn hỏi chỗ cách trùng quan, còn Tuân lão thì đáp lại một chùy hai chỗ đập, chẳng thể chỉ giữ một đường ấy. Có người hỏi Sùng Ninh: Chỉ tẩm được cái ấy, còn tẩm được cái nào khác chăng? Ta sẽ đưa cái gáo lên nói với ông ấy rằng: Giống cái gì?

- Nêu: Người xưa nói: Hộ sinh cần phải giết, giết hết mới an cư, hiểu được ý trong đó, thuyền sắt, nổi trên nước.

Sư nói: Lại gọi giết cái gì là giết mạng sống chúng sinh, kiến giải phạm phu, hay giết sáu giác phiền não, là kiến giải của tọa chủ, hay giết Phật giết Tổ là kiến giải của người đại xiển đề. Nạp Tăng phần thượng rốt ráo giết cái gì? Thử nói ra xem.

- Nêu: Thế Tôn ở một chỗ an cư, đến ngày Tự tứ Văn-thù ở giữa hội. Ca-diếp hỏi Văn-thù: An cư chỗ nào. Văn-thù đáp: Hạ này an cư ở ba chỗ. Do đó, Ca-diếp tập chúng đánh kiến chùy muốn đuổi Văn-thù liền thấy vô lượng thế giới, trong mỗi mỗi cõi có mỗi mỗi Phật có mỗi mỗi Văn-thù và mỗi mỗi Ca-diếp. Bèn gõ kiến chùy muốn đuổi Văn-thù. Thế Tôn bảo Ca-diếp rằng: Ông nay muốn đuổi Văn-thù nào? Ca-diếp mịt mù chẳng hiểu - Sư nói: Chuông chẳng gõ chẳng kêu, trống chẳng đánh chẳng vang. Ca-diếp đã nắm hết các chức vụ quan trọng, Văn-thù bèn quét sạch mười phương. Ngay lúc ấy là một vùng Phật sự tốt mà bỏ qua hết. Đợi ông cụ Thích-ca hỏi muốn đuổi Văn-thù nào? Liền đánh cho một chùy, xem nó hạp sát như thế nào.

- Nêu: Thạch Thất thấy Tăng đến đưa gậy lên hỏi rằng: Chư Phật quá khứ cũng thế, chư Phật hiện tại cũng thế, chư Phật vị lai cũng thế. Trường Sa nói: Buông bỏ gậy riêng thông tin tức đến.

Sư nói: Thạch Thất đặt câu hỏi chẳng ngại cao vót, nếu chẳng phải Trường Sa sao được đầu cơ. Tuy nhiên chỉ biết thế mà không biết không như thế. Bèn đưa gậy lên nói rằng: Chư Phật quá khứ chẳng thế, chư Phật hiện tại chẳng thế, chư Phật vị lai chẳng thế. Hoặc nếu đều nói buông bỏ cây gậy, ta cũng biết ông chỉ là người học câu nói ở chỗ sinh cơ, hãy nói một câu nói xem.

- Nêu: Bảo Thọ khai đường. Tam Thánh đưa ra một Tăng. Bảo Thọ liền đánh, Tam Thánh nói: Ấy là người nào, không phải là Tăng chột mắt mà chột mắt là người ở thành Trấn châu. Bảo thọ ném gậy mà xuống tòa.

Sư nói: Bảo Thọ như rồng dữ quận biển làm mưa như nghiêng chậu. Tam Thánh tuy sấm sét giữa trời xanh, sao giúp được một nửa oai quang, có thể ở trong ấy mà ngay đây thừa đương. Không phải chỉ người ở thành Trấn châu chột mắt, mà chột mắt là cả người thiên hạ.

- Nêu: Phó Đại sĩ nói: Trọn ngày đốt hương chọn lửa mà không biết thân là Đạo tràng. Huyền Sa nói: Cả ngày đốt hương chọn lửa mà không biết cái chân Đạo tràng.

Sư nói: Trọn ngày đốt hương chọn lửa mà không biết đốt hương chọn lửa.

- Nêu: Tăng hỏi Trường Khánh: Có hỏi có đáp, chủ khách rõ ràng, khi không hỏi, không đáp thì như thế nào? Khánh nói: Sợ rã mục nào? Tăng hỏi Mục Châu: Có hỏi có đáp, chủ khách rõ ràng, khi không hỏi không đáp thì thế nào? Mục Châu đáp: Gặp nhau nói hết việc từ quan, dưới rừng sao từng thấy một người. Nếu hỏi Sùng Ninh: Có hỏi có đáp, chủ khách rõ ràng, khi không hỏi không đáp thì như thế nào? Thì đáp rằng: Thâu được Nam an, lo Bắc lấp.

- Nêu: Mục Châu lên tòa nói: Thủ tọa ơi, đáp; Dạ, có mặt. Chủ chùa ơi, đáp: Dạ, có mặt. Duy-na ơi, đáp: Dạ, có mặt. Châu nói: Ba người chẳng giống nhau. Nay người thứ nhất, hưởng xuống văn dài, giao cho ngày sau.

Sư nói: Một hạng là mượn đường đi qua, trong đó rất kỳ quái. Nếu là Sùng Ninh thì không thế. Thủ tọa ơi, có mặt, Chủ chùa ơi, có mặt, Duy-na ơi, có mặt. Nhân hạnh chẳng ngại động lay, đập cỏ e rấn sợ, nếu có thể một dẹp liền chuyển thì khỏi phải buông đất buông cát.

- Nêu: Trường Khánh dạy chúng rằng: Tràng Trứ cùng Đạo bạn

sánh vai nhau cùng đi, một đời tham học đã xong.

Sư nói: Tràng Trứ Đạo Bạ sánh vai nhau đi qua. Cột trụ lồng đèn cùng chứng minh.

- Nêu: Trường Khánh dạy chúng rằng: Hôm qua Văn-thù Phổ Hiền khởi Phật kiến Pháp kiến, đều đáng đánh hai mươi gậy, đầy hai người xuống địa ngục dưới núi Thiết vi. Triệu Châu bước ra nói: Hòa thượng bảo đánh dạy ai? Tuyên nói: Vương Lão Sư có lỗi gì? Châu lễ bái Nam Tuyên liền trở về phương trượng - Sư nói: Nam Tuyên khảy đàn, Triệu Châu riêng hét đau đớn thấu trời xanh. Hàn Sơn, Thập Đắc thì chẳng thế. Cột trụ đèn lồng hôm qua khởi Phật kiến, Pháp kiến, đều đánh hai mươi gậy, khiến trở về chỗ cũ. Hoặc có người bước ra nói Hòa thượng đánh dạy ai chỉ đáp rằng: Rơi chủ rơi khách.

Nêu: Người xưa nói: Trước ngày mười lăm không được ở trong ta, nếu ở trong ta, ta sẽ dùng chùy đánh ông. Sau ngày mười lăm thì không được lìa ta. Nếu lìa ta, ta sẽ dùng móc móc ông. Chính ngày ngày mười lăm thì hỏi; dùng chùy phải, hay dùng móc là phải.

Sư nói: Chỗ buông bỏ thì nắm giữ, chỗ nắm giữ lại buông bỏ, phải thì phải, vì người kèm kẹp sao phạm tay làm bị thương. Nếu là Sùng Ninh thì không thế. Trước ngày mười lăm không được ở trong ta, ta sẽ phóng lửa đốt ông. Sau ngày mười lăm không được lìa ta, nếu ông lìa ta, ta sẽ phóng lửa đốt ông. Ngay ngày mười lăm, hóa làm vạn học minh châu vãi, khắp đại thiên sa giới, nơi nơi đều phóng ánh sáng ai nấy đều phải để mắt.

- Nêu: Ngày xưa Thánh mẫu Ma-gia phu nhân tay tả vin cây, mà lão Thích-ca bên hông hữu sinh ra, chín rồng phun nước tắm thân vàng, liền khắp đi bày bước mắt nhìn bốn phương, một tay chỉ trời một tay chỉ đất nói tiếng sư tử hét rằng: Trên trời dưới trời chỉ riêng ta là tôn quý. Sau này Vân Môn Đại sư nói: Ta lúc ấy nếu thấy thì một gậy đánh chết cho chó ăn, chỉ mong thiên hạ thái bình.

Sư nói: Câu nói làm kinh sợ mọi người phải ở chỗ kinh người mà nêu lên. Việc kỳ đặc phải gặp người kỳ đặc mà nói ra. Ông già Thích-ca có thể gọi là làm kinh sợ mọi người, Vân Môn Đại sư không ngại kỳ đặc, ngay đây đem chỗ cơ luân không thể lường xét được hướng lên đầu ngàn Thánh mà dẹp hết. Nếu có thể như thế mà hiểu rõ thì mới biết Thích-ca quét sạch các chức vụ quan trọng, Vân Môn biết ân cởi báo. Lại hỏi: Rơi chỗ nào, có hiểu không. Đầu gậy có mắt sáng như mặt trời, phải biết vàng ròng trong lửa.

- Nêu: Ngoại đạo hỏi Phật rằng: Chẳng hỏi có nói hay không nói.

Thế Tôn im lặng hồi lâu. Ngoại đạo lễ bái khen rằng: Thế Tôn rất đại từ, đại bi, nghe mây mê của ta khiến ta được vào. Ngoại đạo đi rồi A-nan hỏi Phật: Ngoại đạo có chỗ chứng nào mà nói được vào? Thế Tôn nói: Như ở đời ngựa giỏi thấy bóng roi thì liền chạy.

Sư nói: Ngoại đạo nhân tà đáng chánh, Thế Tôn xin lâu đánh lâu, A-nan không giỏi bằng quan, dẫn được Thế Tôn lời nói lời thôi dài dòng. Nếu dựa vào chỗ thấy của sơn Tăng thì đợi nó nói: Chẳng hỏi có nói hay không hỏi chẳng nói, họa tiếng liền đánh. Cho đến A-nan hỏi ngoại đạo có chỗ chứng nào mà nói được vào, cũng hòa tiếng liền đánh. Vì sao? Vì giết người phải là đao, cứu sống người phải là kiếm.

- Nêu: Tổ sư nói: Khi đang nói tri kiến thì tri kiến tức là tâm, tâm lúc ấy tức là tri kiến, tri kiến tức như nay.

Sư nói: Nếu sáng tâm đạt bốn thì tri kiến rõ ràng. Chánh nói chánh làm, rõ ràng hiển sáng. Lại thế nào là việc tức như nay. Mọi người đều gắng sức, cùng hát khúc thái bình.

- Nêu: Tăng hỏi Mã Tổ như thế nào là ý Tổ sư từ Tây Trúc đến? Tổ nói: Đến gần đây ta sẽ nói với ông. Tăng đến gần. Tổ bèn đánh vào tai bảo: Sáu tai chẳng đồng mưu. Sau đến Nam Thiên sư nói: Người xưa còn sáu tai chẳng đồng mưu, ai có hai, ba trăm chúng mệnh mông thương lượng, là việc họa.

Sư nói: Nam thiên chẳng buông ra nhân gió thổi lửa, cũng chưa khởi theo lời nói mà sinh hiểu. Nếu có hỏi Đạo Lâm: Như thế nào là ý Tổ sư Tây Trúc đến? Thì chỉ đáp rằng: Nước lớn thuyền cao, bùn nhiều Phật.

- Nêu: Thái Thủ tọa đến ngài Động Sơn đang ăn trái cây. Động Sơn nói: Có một vật trên chống trời dưới chống đất thường ở trong động dụng, trong động dụng thâu không được không biết lỗi chỗ nào? Thái nói: Lỗi ở động dụng. Động Sơn nói: Thị giả đem trái cây vào.

Sư nói: Nạp Tăng thiên hạ đều nói hết, Thái Thủ tọa mũi nhọn chẳng chống nhau. Do đó gặp Động Sơn biếm lục. Sau đến Qui Sơn Chân Như nói: Quả này chẳng nói Thái Thủ tọa chẳng được ăn. Ba đời chư Phật cũng chẳng dám chánh mắt nhìn thấy.

Sư nói: Nhà tông sư chánh lệnh phải làm quét sạch mười phương. Có câu định càn khôn biện mắt rồng rắn chẳng ngại khó đuổi theo. Lúc đó nếu là Anh Linh nạp tử vượt râu cọp, đợi nó nói lỗi ở đâu, liền đưa trái cây ra nói Hòa thượng rót ráo gọi là gì? Đợi ông ấy nghĩ ngợi bèn ném vào mặt. Vì sao? Vì lúc có ý khí thì thêm ý khí, chẳng chỗ phong lưu cũng phong lưu.

Nêu: Vân Môn dạy chúng rằng: Kiết hạ được mấy ngày Hàn Sơn Tử làm gì, Đại Qui Chân Như nói: Kiết hạ được mấy ngày, con trâu làm gì.

Sư nói: Kiết hạ được mấy ngày các Thượng tọa làm gì? Lại nói: Hàn Sơn Tử ý ở đầu lưỡi câu, việc con trâu được ở hàm cái lại hỏi các Thượng tọa rơi chỗ nào, tiếc lời nói.

Nêu: Động Sơn cùng Mật Sư Bá đến Bích nham. Nham hỏi hai Thượng tọa ở đâu đến? Sơn đáp: Ở Hồ nam đến. Bích nham hỏi Quán sát sử họ gì? Sơn nói chẳng biết họ. Bích nham hỏi: Vậy tên gì? Sơn nói: Chẳng biết tên. Nham hỏi: Lại lý sự cũng không? Sơn nói: Tự có lang mạc. Nham hỏi: Lại có ra vào chẳng? Sơn nói: Chẳng ra vào. Nham nói: Há chẳng ra vào. Sơn phất tay áo đi ra. Đến hôm sau, Nham vào pháp đường sớm mời hai Thượng tọa đến, hai người đến trước. Nham nói: Hôm qua hỏi hai Thượng tọa nói chẳng hợp ý Lão Tăng, một đêm chẳng yên, nay thỉnh Thượng tọa riêng một chuyển ngữ nếu hợp ý Lão Tăng thì xin dọn cơm cháo kết bạn đến qua hạ. Sơn nói: Thỉnh Hòa thượng hỏi. Nham nói: Chẳng ra vào. Sơn nói: Thái Tôn quý sinh. Nham bèn dọn cơm cháo cùng qua hạ.

Sư nói: Chánh lệnh hồi hổ chỉ cần viên dung, cắt đứt đường cơ chỉ kính tôn quý. Động Sơn xem cơ mà làm. Bá Nham Lý dài thì đến. Tuy như thế dưới môn Tào Động liền được. Nếu ở trong tông Lâm Tế thì phải riêng làm mặt mũi khác mới được. Lúc ấy đợi ông ấy nói chẳng biết liền bảo ông ấy rằng: Ông ấy chẳng biết ông. Hay ông chẳng biết ông ấy? Dám hỏi: Hợp nói được lời gì? Lại có người nói được chẳng? Nếu có sơn Tăng cũng chẳng dọn cháo, chỉ giao cho cái phất tử lông rùa. Nếu nói chẳng được, tham lại ba mươi năm.

- Nêu: Tăng hỏi Triệu Châu: Vạn pháp về một, một về chỗ nào? Châu nói ta ở Thanh châu cần một cổ áo vải nặng bảy cân.

Sư nói: Ma-hê ba mắt một câu rỗng sáng, giống tông Hải Triều, ngàn đường chung vết xe. Tuy thế lại có một trứ tại. Bỗng có người hỏi Tường Sơn rằng: Vạn pháp về một, một về đâu thì đáp rằng: Đói thì ăn cơm mệt thì ngủ.

- Nêu: Đạo Ngộ và Tiệm Nguyên đến điếu tang của một nhà. Nguyên vỗ quan tài nói: Sống ư, chết ư? (Sống hay chết?) Ngộ nói: Sông cũng chẳng nói chết cũng chẳng nói. Nguyên hỏi vì sao chẳng nói. Ngộ nói: Chẳng nói chẳng nói. Về giữa đường, Nguyên nói: Xin Hòa thượng vì con mà nói, nếu chẳng nói thì đánh Hòa thượng đi. Ngộ nói đánh thì đánh nói thì chẳng nói.

Sư nói: Núi bạc vách sắt có thêm nào lên. Sơn Tăng đem nay trên gấm thêu hoa tám chữ đánh mở, thương lượng cái công án ấy đi. Sống cũng toàn cơ hiện, chết cũng toàn cơ hiện, chẳng nói lại chẳng nói. Trong đó không có trước sau, ngay đó mà thừa đương, chẳng cách một đường tơ, lấp đầy cả hư không, tâm hồn luôn mạnh mẽ.

- Nêu: Nam Tế đến Tuyết Đậu trải một tháng kể gặp Huyền Sa. Sa nói: Chỉ có con là biết Trưởng lão. Tế nói: Phải biết có chẳng cầu biết. Huyền Sa nói: Lão già đầu non phí nhiều khí lực làm gì.

Sư nói: Huyền Sa thả rất hiểm và thâu rất nhanh. Nếu dựa vào Kinh Sơn thì chẳng thế, việc này chỉ có ta biết được, phải biết có chẳng cầu biết, chỉ nói với ông ấy cũng biết Trưởng lão chẳng phân ngoài lại biết hết chẳng? Một mũi nhọn phá ba cửa, rõ ràng tên mở đường ở sau.

- Nêu: Tăng hỏi Ba Lăng: Thế nào là đạo? Ba Lăng nói: Người mắt sáng té vào giếng. Tăng hỏi Thạch Đầu: Như thế nào là đạo? Đầu nói: Đầu cây. Tăng lại hỏi: Thiều Quốc Sư: Như thế nào là đạo? Quốc sư nói: Bốn loài đồng đúc.

Sư nói: Tông sư gia vì người đều có chỗ xuất thân. Nếu là kẻ thông phương, một nêu liền biết. Nếu chưa biết rõ nhau chẳng khỏi chỉ chú. Chỉ như một câu hỏi mà ba người đáp như thế. Lại hỏi: Câu nào là thân thiết? Lại hiểu rõ chẳng? Một chùy phá ba cửa, rõ ràng tên đường sau.

- Nêu: Tăng hỏi Hương Lâm: Như thế nào là việc dưới nạp y? Lâm nói: Tháng chạp lửa đốt núi. Tuyết Đậu nói: Tháng chạp lửa đốt núi, vạn thứ ngàn thứ tông cao học lạnh, người đập tuyết lạnh. Đạp-ma chẳng hiểu, nạn lớn nạn lớn.

Sư nói: Đại Tiểu Tuyết Đậu nói theo lâu thấu chẳng thể cắt đứt lõi lằm. Nếu là đạo Lâm thì chẳng thế, tháng chạp lửa đốt núi, đặc biệt không đầu mối. Viên đá bao bông, cục bùn trong sắt.

- Nêu: Tuyết Phong dạy chúng rằng: Tất cả đại địa nằm trong một hạt gạo lớn, ném trước mặt thùng sơn chẳng hiểu, đánh trống khắp thỉnh xem.

Sư nói: Dứt thiên duy lập địa kỷ chưa đủ gọi là kỳ lạ. Đứng đầu Thái Hoa, dừng ở Hà Nguyên cũng chẳng phải lạnh tay. Nếu hương trong đó mà nhìn được thấu, liền có thể buông hạt minh châu trong hang rồng dữ, phun khí thơm trong rừng chiên đàn há chẳng khoái ư? Sơn Tăng ngày nay chẳng tránh bùn nước phóng ra một tuyến đường. Bèn đưa gậy lên hỏi rằng: Lại thấy Tuyết Phong chẳng? Bèn dựng gậy

bảo nói đi.

- Nêu: Lâm Tế cùng Phổ Hóa một hôm cùng đến nhà thí chủ thọ trai. Tế hỏi sợ lông nuốt biển lớn, hạt cải chứa núi Tu-di, lại là thần thông diệu dụng, lại là pháp nhĩ như thế, Hóa đáp đở mâm cơm. Tế nói thô lớn sinh. Hóa nói; Trong ấy là gì mà nói thô nói tế. Tế bèn thôi. Hôm sau hai người lại cùng đến nhà một thí chủ thọ trai. Tế lại hỏi: Hôm nay cúng dường sao giống hôm qua. Hóa lại đáp đở mâm cơm. Hóa nói lão mù, Phật pháp nói rất thô tế. Tế lè lưỡi.

Sư nói: Vàng ròng chẳng trăm luyện sao thấy được sáng rõ. Vật chỉ bảo chẳng hỏi giá sao luận được thật giả. Nếu chẳng phải Lâm Tế thì chẳng nghiệm được Phổ Hóa, chẳng phải Phổ Hóa thì chẳng chống cự được Lâm Tế. Đó gọi là như nước vào nước, như vàng vào vàng. Tuy thế nếu bỏ qua thì tác gia kia đây, kiểm điểm thì cả hai cùng thất lợi. Xin chọn người đủ pháp nhãn thử luận xem.

- Nêu: Xưa có Tú tài hỏi Trường Sa: Con từng xem kinh ngàn tên Phật, trăm ngàn chữ Phật chỉ thấy tên ấy. Tú Tài dạ, Huyền Sa nói: Hoàng Hạc Lôu Thôi Hiệu đề rồi, Tú Tài đã từng đề chăng? Tài nói: Không từng đề. Huyền Sa nói: Được nhàn đề lấy một thiên tốt.

Sư nói: Bông dao chẻ mặt người giải biện là ai. Chẻ tên ở bụng kẻ thừa đương có mấy người. Nếu hay ở nước chảy nhanh mà vượt qua, phóng tên lửa nhanh qua gió thì thấy Trường Sa xoay mình vì vật, chẳng tiêu một kéo, hoặc theo lời nói mà vào khế cơ. Liên bảo hỏi Đông đáp Tây xé chuyển thoại đầu, lại thế nào là chỗ đầu mối của Trường Sa. Lại hiểu rõ chẳng, dao giết người, kiếm cứu người.

- Nêu: Triệu Châu hỏi một am chủ rằng: Có chăng, có chăng? Am chủ đưa nắm tay lên. Triệu Châu nói: Nước cạn chẳng phải chỗ đậu thuyền, liền đi. Lại hỏi: Một am chủ khác: Có chăng, có chăng? Am chủ này cũng đưa một nắm tay lên. Triệu Châu nói: Có thể thả, có thể cướp có thể giết có thể cứu sống, rồi lễ bái mà đi.

Sư nói: Mạng mạch Phật tổ kèm các Thánh, dời đổi các sao, dọc ngang trời đất có người chưa ra khỏi hang ổ, mặc dù chỉ nói ở trong miệng Triệu châu, chẳng biết tánh mạng mình đã thuộc người khác. Nếu có thể nắm hương thượng cương tông, cùng hai am chủ gặp nhau liền có thể định rỗng rảnh khác đạo tục, chánh thích gắng sức, lại biết Triệu Châu rơi vào chỗ nào chăng? Rất kỳ mập mờ.

- Nêu: Tăng hỏi Trường Sa: Làm gì chuyển được núi sông đại địa trở về mình.

Sư nói: Được người một trâu trả người một ngựa.

- Nêu: Vân Môn dạy chúng rằng: Trên đầu trăm cỏ nói đem lại một câu. Chúng không đáp được. Tự đáp thay là đều thế.

Sư nói: Ngay được vạn cơ ngữ, tiêu ngàn mắt mở nhanh. Nhỏ như núi Tu-di, to như hạt cải, mềm như sắt, cứng như bùn. Tuy thế chỉ nói được một nửa. Hoặc có kẻ hỏi sơn Tăng thì chỉ đáp nó: Thâu. Lại hỏi rơi ở chỗ nào?

Nêu: Hưng Hóa một hôm lên pháp đường, có một đồng tham đến cũng vừa lên pháp đường thì Hóa liền hét. Tăng cũng hét. Tăng vừa đi hai, ba bước, Hóa lại hét, Tăng cũng hét. Tăng định tiến lên trước, thì Hóa đưa gậy lên. Tăng lại hét. Hóa nói: Ông xem lão mù ấy cũng làm chủ tế. Tăng đang nghĩ ngợi thì Hóa liền xuống pháp đường và trở về phương trượng. Thị giả liền hỏi: Vừa rồi Tăng có nói câu gì ngổ ngáo với Hòa thượng. Hóa nói ông ấy vừa đến cũng có chiếu cũng có dụng, cũng có quyền, cũng có thật. Tay lấy tay vạch vào mặt ông ấy hai lần đến trong ấy liền dùng chẳng được giống. Ông ấy chẳng đánh lại đời lúc nào.

Sư nói: Làm dao kho vua đánh trống thoa độc, điện xẹt chưa đủ cho là nhanh, sấm gầm chưa đủ cho là oai. Có thể gọi là khéo đuổi trâu của người cày, hay cướp cơm người đói. Chỉ như chủ khách cùng đói có chiếu có dụng có quyền có thật thì lại đến, chỗ nào là Hưng Hóa đưa tay vạch mặt hai lần. Nếu trong ấy mà rõ sáng thì có thể gánh vác Chánh pháp nhân tạng của Lâm Tế. Nếu như bùn nước chưa phân thì chưa khỏi lừa mù theo đại đội.

- Nêu: Ngưỡng Sơn đang ngồi. Đại thiên Phật đến nhón một chân bảo rằng: Hai mươi tám Tổ Tây Thiên cũng như thế, sáu tổ nước Đường cũng như thế, Hòa thượng cũng như thế, con cũng như thế. Ngưỡng Sơn xuống giường thiền đánh bốn cây mây.

Sư nói: Thầy trò gặp gỡ áo cổn ném kim, một hện mượn đường mà qua, chẳng khỏi hổ tương trái nhau. Tuyết Đậu nói: Chân giường chưa gãy, nhân gì chỉ đánh bốn cọng.

Sư nói: Bọt bánh đổi nước gì. Tuyết Đậu nói: Phải là cái lão chém đinh chặt sắt mới được.

Sư nói: Giống như theo tà đuổi ác. Đại Thiên Phật sau đến Hoắc Sơn tự nói: Tập họp dưới Vân Phong bốn sợi mây Thiên Hạ Đại Thiên Phật tham. Hoắc Sơn nói: Duy-na đánh chuông. Thiên liền chạy.

Sư nói: Lão ấy gánh Ngưỡng Sơn một cái ấn Dừa Đông bán trước người chơi, nếu chẳng phải là Hoắc Sơn mấy người bị thoa hồ. Tuy nhiên đáng tiếc khiến làm một nửa. Lúc đó chẳng cần gọi Duy-na rất

thích cầm gậy liền đánh bốn sợi mây. Lại nghe lão ấy mà nghi ba mươi năm.

Nêu: Dưới hội Tuyết Sơn có một Tăng từ giả vào núi ở am, nhiều lúc không cạo tóc, tự làm một cái gáo cán gỗ ở bên khe múc nước uống. Lúc đó có vị Tăng thấy hỏi: Như thế nào là ý Tổ sư Tây Trúc đến. Chủ bèn đưa cái gáo lên nói: Khe sâu cán gáo dài. Tăng trở về hỏi lại Tuyết Phong. Phong nói cũng rất kỳ lạ. Một hôm Phong cùng thị giả sắp cạo tóc, vừa thấy liền hỏi: Nói được thì chẳng cạo đầu ông. Chủ liền lấy nước rửa đầu, Phong liền cạo đầu cho.

Sư nói: Am chủ tuy sắt sống đúc thành, Tuyết Phong khổ nổi bốn phận kèm búa. Nếu lúc đầu một mực mờ mịt sao thấy kinh thiên động địa. Lại hiểu rõ chẳng? Mũi nhọn quen điều khiển từng bách chiến, roi sắt nhiều sức hiện không ai đáp trả.

- Nêu: Tăng hỏi Bảo Phước: Tuyết Phong bình sinh có nói câu gì được giống như linh dương khi treo sừng. Bảo Phước nói: Ta chẳng thể làm đệ tử của Tuyết Phong chẳng được sao?

Sư nói: Phỉ thúy mang lông, không lân đội sừng, lớp lớp quang thái cùng nương nhau. Phải biết cơ hãm hổ, phải nói câu núi hiểm. Tuy thế chẳng biết cùng gì đến. Hoặc có người hỏi sơn Tăng rằng Ngũ Tổ bình sinh có câu nói nào được giống linh dương khi treo sừng thì chỉ đáp rằng: Chẳng dám cô phụ tiên sư. Có hiểu rõ chẳng? Núi cao há ngại mây trắng bay.

Nêu: Hòa thượng Huyền Sa đến huyện Bồ Điền, chúng long trọng đón tiếp. Hôm sau Huyền Sa bèn hỏi Tiểu Đường Trưởng lão: Hôm qua nhiều ồn ào hưởng vào đầu mà đi. Tiểu Đường đưa sừng ca sa lên. Sa nói: Liệu diệu không can thiệp. Đại Qui Chân Như nói rằng: Ngài Đại Qui tức chẳng thế. Hoặc có người hỏi hôm qua ồn ào hưởng vào đầu mà đi, thì bèn kêu lên mà chỉ rõ. Hoặc có nạp Tăng bước ra nói rằng: Liệu diệu không can thiệp thì ngài Đại Qui liền chịu. Vì sao? Vì kẻ Đại trượng phu vượt râu cọp làm bốn phận. Lại hỏi lợi hại ở đâu?

Sư nói: Hai Lão tức đều là làm rạng cương phong nhưng lại tham xem trăng trên trời. Mà nay lại có người ra hỏi Đạo Lâm: Vừa đến nhiều ồn ào hưởng vào đầu mà đi, thì chỉ đáp rằng: Lại từ đâu nếu ông ấy nói liệu diệu không can thiệp thì liền đánh vào lưng. Vì sao? Vì giống sóng Tào Khê, vô hạn người thường bị sụp chìm.

- Nêu: Tăng hỏi Đầu Tử: Như thế nào là một đại sự nhân duyên? Tử nói Doãn Ty không cùng lão Tăng mở pháp đường.

Sư nói: Người nói Đầu Tử đầu thật, chẳng ngại rất thuận phác.

Nếu là sơn Tăng thì chẳng thế. Hoặc có người hỏi: Như thế nào là một đại sự nhân duyên thì chỉ đáp rằng; Giỡn sóng phải là người giỡn sóng.

- Nêu: Dược Sơn một đêm không đèn đuốc dạy chúng rằng: Ta có một câu đợi con trâu đực đẻ con thì ta sẽ nói với các ông. Lúc đó có Tăng ra hỏi: Trâu đực đẻ con là tự Hòa thượng chẳng nói. Sơn nói: Cầm đèn lại đây. Tăng ấy liền trở về chúng. Động Sơn nói; Tăng ấy hiểu thì hiểu chỉ là chẳng chịu lễ bái. Pháp Đăng nói: Lúc ấy chẳng cần đòi đèn chỉ hỏi nó sinh trâu đực hay trâu cái. Lại đáp thay rằng: Cả hai cùng sinh.

Sư nói: Dược Sơn ý muốn câu con cá lớn Tăng ấy nuốt câu ba ngàn sóng vỗ. Động Sơn mắt ở ngàn dặm động gió, Pháp Đăng lại chĩnh tề cờ giáo, lại trang bị giáp tỳ. Tuy thế, sơn Tăng chẳng phải vậy. Giáp Sơn có một câu: Từ Oai Âm Vương trở về trước cùng các người nói xong. Hoặc có người hỏi đầu sáng hợp hay đầu tối hợp thì chỉ đáp rằng: Khi rồng được nước thì thêm ý khí, cọp gặp núi thì càng thêm dữ.

- Nêu: Nham Đầu tham ngài Đức Sơn vào cửa liền hỏi: Là phàm hay Thánh. Sơn liền hét Đầu liền lễ bái. Động Sơn nói: Nếu chẳng phải là Tuế Công thì rất khó thừa đương. Nham Đầu nghe nói bảo rằng: Lão già Động Sơn chẳng biết tốt xấu lầm với danh ngôn. Rất chẳng biết ta lúc ấy một tay nâng lên một tay nhấn xuống.

Sư nói: Đức Sơn theo lệnh mà làm chỉ được một nửa. Động Sơn thông các phương có mắt ngàn dặm đồng phong. Nham Đầu đã giỏi dựa vào đầu cọp lại hay nắm đuôi cọp. Giống như tác gia chiến tướng lâm trận đánh địch. Bấy việc đều toàn chẳng ngại kỳ đặc. Dám hỏi cái gì là chỗ một tay nâng lên một tay nhấn xuống. Bảo rằng: Sớm xâm nhập lại có người đi đêm.

- Nêu: Tăng hỏi Tào Sơn: Nóng ấy thì trốn ở đâu. Sơn nói: Ở trong vạc nước sôi, lò lửa đỏ mà trốn. Tăng nói trong vạc nước sôi lò lửa đỏ làm sao trốn. Sơn nói: Các khổ chẳng thể đến.

Sư nói: Hôi cơ chuyển vị, các phương rõ ràng như thế, ngay đây giống như hoa sen thảng chạp. Tuy thế chém đỉnh chặt sắt lại một đường. Hoặc có người hỏi Bích Nham. Nóng ấy thì trốn ở đâu thì chỉ đáp rằng: Trong vạc nước sôi lò lửa đỏ mà trốn. Nếu nó nói trong vạc nước sôi lò lửa đỏ mà trốn thì nói với nó rằng: Nóng giết cũng ngại gì. Lại nói: Còn chỗ người hữu vi cũng không.

Nêu: Lục Hằng đại phu hỏi Nam Tuyên Triệu Pháp sư nói: Trời đất cùng ta đồng căn, vạn vật cùng ta một thể, cũng rất kỳ lạ. Nam

Tuyền chỉ hoa trước sân chỉ Đại phu bảo rằng: Người lúc ấy thấy cây hoa này như mộng.

Sư nói: Lục Hằng tay mang xích vàng, Nam Tuyền khai tám chữ, liền được bảy trân tám báu bày ra trước mắt. Bèn đưa cây phất tử lên bảo rằng: Trời đất một ngón tay, vạn vật một ngựa toàn thân là nhân phần sơ chẳng xuống.

- Nêu: Hưng Hóa dạy chúng rằng: Ngày nay chẳng cần như thế là sao liền thỉnh một dao riêng vào, Hưng Hóa cùng ta chứng minh. Lúc đó có Mân Đức Trưởng lão ra chúng lễ bái rồi hét. Hóa cũng hét. Đức lại hét, Hóa cũng hét. Đức liền lễ bái. Hóa nói hôm nay cho Hưng Hóa hai mươi gậy. Nếu là người khác thì thiếu một gậy cũng không được. Vì sao thế. Bởi vì Mân Đức hiểu một hét chẳng làm dụng một hét.

Sư nói: Tác gia gặp nhau phải thế, cơ như điện xẹt, mắt như sao bay, vốn trước đến sau nâng đầu tiếp đuôi. Do đó nói lông mao lông vũ giống nhau, ngôn khí hợp nhau, chỉ như hai nhà thay nhau cùng hét, lại làm sao biện được, một hét chẳng làm dụng một hét. Muốn thừa đương Chánh pháp nhân tạng của Lâm Tế thì phải hiểu ý hai Lão túc. Lại hỏi ý gì. Đầu sào trăm trượng phải tiến bước, trong trướng Tử La buông (rải) trên châu.

Nêu: Tăng hỏi Vân Môn: Như thế nào là Thanh tịnh pháp thân? Môn nói: Sáu chẳng thân.

Sư nói: Chỉ nói được một nửa. Nếu hỏi Đạo Lâm thì đáp rằng: Một chẳng lập. Nếu hỏi Đạo Lâm thì đáp rằng: Một chẳng lập. Bèn có tụng: Một chẳng lập sáu chẳng thân, đột nhiên sao lại có nguyên do, vô hạn núi xanh lưu chẳng ở, hoa rụng nước trôi mãi dong dài.

Nêu: Tăng hỏi Trường Khánh như thế nào là lời hợp Thánh. Trường Khánh nói: Sơn Tăng bị Xà-lê một câu hỏi thì miệng giống như dán dính lại.

Sư nói: Phải thì phải, ứng sơ không sai, đâu được đại kinh tiểu quái (kinh quán lớn nhỏ). Hoặc có người hỏi Đạo Lâm như thế nào là lời hợp Thánh thì đáp rằng: Chí Công chẳng phải Nhân Hòa thượng, dao kéo chỉ ở đầu giường.

Nêu: Lâm Tế nói: Một hét phân chủ khách, chiếu dụng cùng một lúc. Sư hét một tiếng bảo rằng: Là chủ hay khách, là chiếu hay dụng. Lại hiểu rõ chẳng? Thế núi ngàn ngọn nghỉ bên núi, vạn mạch tiếng về tiêu trên biển.

Nêu: Huyền Sa thấy Cổ Sơn đến liền vẽ một hình tròn. Sơn nói: Người người nói cái ấy chẳng được. Huyền Sa nói: Tình biết ông hưởng

vào thai lứa, bụng ngựa mà làm kế sống. Sơn nói: Còn Hòa thượng làm gì? Huyền Sa nói người người nói ra cái ấy chẳng được. Sơn hỏi: Hòa thượng cùng ai nói được, còn con cũng ai nói chẳng được. Huyền Sa nói: Ta được, ông chẳng được.

Sư nói: Nêu ra một điều ấy tác giả mới biết, dù cho khắp trời đất nêu cổ kim mà chẳng đời. Tiêu kiếp đá trống bờ cõi mà chẳng hết. Liền là thấu cửa, phải gấp để mắt mới được. Cùng một thời tiết vì sao ta được mà ông không được. Rất kỵ hướng vào thai lứa bụng ngựa mà làm kế sống.

- Nêu: Hư Tịnh ở ngài Động Sơn làm Duy-na, một hôm đánh kiền chùy phổ thỉnh rằng: Trên bừa đất dưới hái củi. Thủ tọa bèn hỏi còn Thánh Tăng làm gì? Hư Tịnh nói ở pháp đường chẳng ngồi thẳng sao đến cỏ hai đầu.

Sư nói: Châu nát chín khúc, Hư Tịnh đáng gọi là Thần Công. Ngọc giải liên hoàn, sơn Tăng lại giúp một nẻo. Hoặc có người hỏi Thánh, Tăng làm gì, thì chỉ đáp rằng: Rộng như gương sáng trên nhà chiếu, chẳng động hình thành ứng vạn duyên.